

Sverigefinska mor- och farförälder läser

Att stödja den tidiga läsutvecklingen
– en verksamhetsmodell

Niilo Mäki Institutets Lukumummit ja -vaarit-verksamhet i Finland

Den finska ”*Lukumummit ja -vaarit*”-verksamheten (på svenska mor- och farföräldrar läser) har utvecklats i Finland med stöd av finska Penningautomatföreningen inom Niilo Mäki-institutets projekt Stöd för utveckling av läsflyt i skolåldern (2012–2014) och Stöd för språkliga färdigheter och läsning (2015–2017).

Samarbetspartner i utvecklingsarbetet har varit Mannerheims Barnskyddsförbunds Järvi-Suomi-distrikt.

Sverigefinska mor- och farföräldrar läser

Den sverigefinska mor- och farföräldrar läser-verksamheten har utvecklats i samarbete mellan Institutet för språk och folkminnen och Niilo Mäki-institutet under åren 2023–2024. Samarbetet fortsätter även under 2025.

Den sverigefinska versionen kallas:

Sverigefinska mor- och farförälder läser.

Kielen ja
kansanperinteen
tutkimuslaitos

Niilo Mäki
INSTITUUTTI

Verksamhetsmodell

Att stödja den tidiga läsutvecklingen

Läsmor- och farföräldrar läser tillsammans med barn i förskola, förskoleklass eller lågstadiet.

Verksamheten ska öka barnens läsglädje och utveckla läsförmågan på finska.

Att vara en läsmor- eller farförälder är inte tidskrävande och förutsätter inte särskilda färdigheter – egen läskunnighet och eget engagemang räcker.

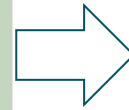
Hur funkar verksamheten?

- En läsmor- eller farförälder är en volontär som läser tillsammans barn.
- Man läser **tillsammans** med barn i förskole-, förskoleklass- och lågstadieåldern.
- Barnen behöver **inte** kunna läsa på finska eller svenska.
- Läsestunder kan anordnas under skoldagen, efter skoltid i fritidshemmet eller i samband med modersmålsundervisningen.
 - Det går även att anordna dem i samarbete med t.ex. ett bibliotek.
 - Läsestunder kan anordnas med barn i en förskola för att förstärka en finskspråkig verksamhet.

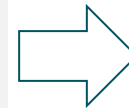
Verksamhetens mål

Stödja utveckling av läsvanor

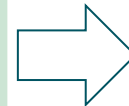
Genom att bekanta sig med texter och böcker.

Stödja utveckling av färdigheter som behövs för att kunna läsa.

Genom att bekanta sig med bokstäver och olika fonem samt utforska ord och hur de bildas.

Stödja utveckling av ordförråd på finska.

Genom att lära sig nya ord i litteratur.

Hjälpa barn med att kunna uttrycka sig och tänka på finska

Genom att utforska böcker tillsammans.

Läsmor- och farföräldrarnas viktigaste uppgift

- Väcka barnens intresse för läsning!
- Skapa positiva läsupplevelser och stödja känslan av att lyckas med läsningen.
- Uppmuntrar barn att bekanta sig med böcker även hemma.
- Stärka generationsöverskridande samverkan.

OBS! Läsestunderna ersätter inte modersmålsundervisning i finska, men de kan vara ett stöd till en modersmåls lärare och modersmålsundervisningen!

Verksamhet i praktiken

- Läsestunder sker enskilt eller i en smågrupp (1–3 barn).
- Läsestunder anordnas en gång i veckan.
- Läsestundernas längd kan variera:
 - läsestunder med ett barn är kortare, ca 10-15 minuter, beroende på barnets koncentrationsförmåga.
 - i en smågrupp kan läsestunderna vara längre så att alla får en möjlighet att delta.

Böcker som läses i verksamheten

- Bilderböcker och böcker med tydliga och varierande bilder.
- Om möjligt välja böcker från skolans eller förskolans bibliotek.
- I smågrupper får varje barn välja en bok i taget.
- Om barnet/barnen önskar så kan man läsa en och samma bok under flera tillfällen.
- Om man behöver hjälp med att hitta böcker, ta kontakt med det lokala biblioteket och kolla Isofs bokrekommendationslista.
- Läsmor- och farförälder kan också ta med egna böcker till läsestunderna.

Interaktiv läsning

- Läsmor- och farförälder läser boken **för och tillsammans** med barnen.
- Boken bör innehålla **många bilder**.
- **Titta** på omslag och **fundera** tillsammans vad boken heter.
- **Efteråt diskutera** det som har lästs med barnen.

Att beakta barnens kunskapsnivå och intresse är lika viktigt som läsmor- eller farförälderns egen entusiasm!

Metoder som används i interaktiv läsning

- Peka och använda gester.
- Ställa öppna frågor om berättelsen
- Låta barn återberätta vad ni har läst.
- Utöka bokens händelser och koppla dem till barnets liv och egna erfarenheter.

Varför det?

Barn får agera som en "läsare" genom bilder.
Barn får öva på nya ord och berätta själv.
Barn får öva på att hörförståelse.

Öva på färdigheter som behövs för läsning

Att känna igen och identifiera olika fonem

- Man övar på att känna igen bokstäver och koppla dem till olika fonem.
 - Hur ser bokstaven A ut?
 - Hur låter bokstaven A?

Lekläsning

- Barnen får vara en "läsare" själv och uppleva hur det känns att kunna läsa. Barne får berätta med egna ord om:
 - vad händer i bilder?
 - vad händer i boken?

Stöd till barnens funktionella färdigheter

Med funktionella färdigheter avses sådana färdigheter som hjälper barn att styra, kontrollera och rikta sitt eget agerande.

Dessa är:

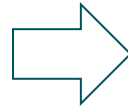
- uppmärksamhet
- självreglering
- arbetsminne
- flexibilitet.

Vid skolstarten övar barnen fortfarande på dessa färdigheter och därför är stöd från vuxna och omgivningen mycket viktigt.

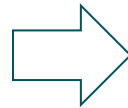
Olika sätt att stödja barn

Vuxnas vägledning, förebilder

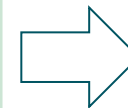
Visa exempel, ge tydliga och korta instruktioner en i taget, använd gester som stöd.

Mål och regler

Skapa gemensamma regler för lässtunder, berätta för barnen vad som ska göras och vad som förväntas av dem.

Miljö

En lugn miljö, inte för stor plats, med sittdynor och en läshörna. Ju färre störningsmoment, desto lättare är det för barnen att koncentrera sig.

Motivation

Välj en bok som väcker intresse.

Att uppmärksamma flerspråkighet under läsestunder

Verksamhetsmodellen ”*Att stödja den tidiga läsutvecklingen*” lämpar sig även för flerspråkiga barn.

- Många sverigefinska barn läser inte finskspråkig litteratur eller hör inte läsning på finska.
- Bilder står i centrum, de ger barn en möjlighet att tolka och förstå böcker även utan att kunna läsa texten.
- Viktigt att bilderna är tydliga och innehåller saker som barnen känner igen.
- Under läsestunder får barnen dela sina erfarenheter tillsammans med en trygg vuxen.

Tips för läsestunder med flerspråkiga barn

- Använd bilder som stöd för läsningen! Peka på dem när de förekommer i texten.
- Läs i ett lugnt tempo.
- Använd gester, pekande och vid behov pantomim.
- Håll frågorna korta och enkla.
- Ställ en fråga i taget.
- Välj tillsammans en bok som passar barnet!

Praktiska saker

Material från Isof

- Bokmärke
- Klistermärkeshäfte och klistermärken
- Läsdiplom för barn
- Bokrekommendationslista
- Schema för lästunder
- Namnskylt till läsmor- och farförälder
- Tygkasse för läsmor- och farförälder samt barn
- En guide till läsmor- och farförälder

Sekreteress

- Som en läsmor- eller farförälder förbinder man sig att inte avslöja eller utnyttja information som du får kännedom av och som rör barnens liv.
- Man förbinder sig också att hålla barnens namn och identifierbara uppgifter konfidentiella.
- Om ett barn under en läsestund berättar något som man blir orolig om, ska man meddela läraren eller den person som koordinerar verksamheten.

Belastningsregistret och försäkring

För att kunna vara med i verksamheten som en läsmor- eller farförälder **krävs** ett utdrag ur belastningsregistret.*

- Läsmor- eller farförälder ansöker själv om ett utdrag ur belastningsregistret av polisen.
- Utdrag kan beställas digitalt från polisens webbplats:
<https://polisen.se/tjanster-tillstand/belastningsregistret/barn-annan-verksamhet/blanketter---ovrigt-arbete-med-barn/>
- Kuvertet som innehåller utdraget ges till den som koordinerar verksamheten. Kuvertet måste vara **oöppnat**!

OBS! Läsmor- eller farförälder ska vara **försäkrade** under den tiden de deltar i verksamheten. Om du har frågor, ta kontakt med den som koordinerar verksamheten!

* [Lag \(2013:852\) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn, Sveriges riksdag](#)

Vill du veta mer – ta kontakt med oss!

Institutet för språk och folkminnen (Isof) – Språkcentrum finska

Våra kontaktuppgifter:

E-post: sprakcentrumfinska@isof.se

Webbplats: www.isof.se/finska

Telefon (växel): 0200-28 33 33

www.isof.se/minoritetssprak/suomi/kielenedistaminen/lue-suomeksi/ruotsinsuomalaiset-lukumummit-ja--vaarit

Kielen ja
kansanperinteen
tutkimuslaitos

Niilo Mäki
INSTITUUTTI

Uppmuntran och
en positiv atmosfär
är mycket viktiga!

Fel behöver inte
uppmärksammas,
vägled barnet
vänligt!

Vid val av bok är
det bra att ta
hänsyn till barnens
önskemål och
intressen!

Ett bredare
ordförråd
hjälp till att
förstå texten
som man läser!

omena